

Regeling van de Verhouding tussen Opdrachtgever en adviserend Ingenieursbureau (RVOI - 1998)

KIVI, Koninklijk Instituut van Ingenieurs

Deze regeling omschrijft de rechtsverhouding die ontstaat indien een opdrachtgever aan een adviserend ingenieursbureau een opdracht geeft tot het verrichten van - in deze regeling bedoelde - werkzaamheden, indien en voor zover is overeengekomen de RVOI toe te passen.

Een oorspronkelijke versie van deze regeling is verkrijgbaar bij:

Koninklijk Instituut van Ingenieurs
Prinsessegracht 23 Postbus 30424 2500
GK Den Haag

Telefoon: 070-391 9900
Telefax: 070-391 9830

Inhoudsopgave

Hoofdstuk I

Algemene bepalingen blz.

Artikel 1	Begripsbepalingen	3
Artikel 2	Toepasselijk recht, titels	4
Artikel 3	Inhoud van de opdracht	4
Artikel 4	Totstandkoming en wijziging van de opdracht	4
Artikel 5	Algemene verplichtingen van het adviesbureau	5
Artikel 6	Algemene verplichtingen van de opdrachtgever	6
Artikel 7	Optreden van het adviesbureau als gemachtigde	6
Artikel 8	Samenwerking met derden	6
Artikel 9	Soorten van opdrachten	7
Artikel 10	Advieskosten, betalingen	8
Artikel 11	Tussentijdse opzegging van de opdracht door de opdrachtgever	9
Artikel 12	Tussentijdse opzegging van de opdracht door het adviesbureau	10
Artikel 13	Ontbinding wegens faillissement en surséance van betaling	10
Artikel 14	Overlijden of ontbinding	11
Artikel 15	Gevolgen onderbreking opdracht	11
Artikel 16	Aansprakelijkheid van het adviesbureau	12
Artikel 17	Eigendom en gebruik van stukken - Auteursrecht - Octrooien	13
Artikel 18	Geschillen	15

Hoofdstuk II

Advieskosten

Artikel 19	Honorering bij opdrachten op basis van bestede tijd (artikel 10 lid 2 sub a)	16
Artikel 20	Honorering bij opdrachten op basis van een percentage van de bouwsom van het object, vermeerderd met een vergoeding op tijdsbasis voor in de bijlagen nader omschreven werkzaamheden (artikel 10 lid 2 sub b)	16
Artikel 21	Honorering op basis van een voor het totaal of per werkonderdeel vast te stellen percentage van de bouwsom van het object (artikel 10 lid 2 sub c) of vast te stellen bedrag (artikel 10 lid 2 sub d)	17
Artikel 22	Ten behoeve van de opdracht gemaakte kosten (artikel 10 lid 3)	18
Artikel 23	Ten behoeve van het object gemaakte toezichtkosten (artikel 10 lid 4)	19

Hoofdstuk III

Omschrijving van de werkzaamheden van het adviesbureau

Artikel 24	Algemeen	20
Artikel 25	Werkzaamheden die niet of niet direct ten doel hebben te leiden tot de totstandkoming van een object (artikel 9 lid 2 sub 1)	20
Artikel 26	Werkzaamheden die de totstandkoming van een object ten doel hebben (artikel 9 lid 2 sub 2)	20
Bijlage I	Reglement van de Commissie van Geschillen (*)	
Bijlage H	Vakgebied Projectmanagement	23
Bijlagen	De bijlagen A, B, C, D, E, F, G (*)	

(*) De met een (*) aangeduide bijlagen zijn alleen op aanvraag verkrijgbaar

Hoofdstuk I Algemene bepalingen

Artikel 1 Begripsbepalingen

In deze regeling wordt verstaan onder:

Opdrachtgever	a. een natuurlijk persoon die, dan wel b. een rechtspersoon die, dan wel c. een aantal gezamenlijk optredende personen al dan niet rechtspersonen dat, aan het adviesbureau opdraagt werkzaamheden te verrichten
Adviesbureau	a. een aantal gezamenlijk optredende personen al dan niet rechtspersonen dat, de functie vervult van adviserend ingenieursbureau
Consument	: een opdrachtgever, zijnde een natuurlijk persoon, die te dezen niet handelt in de uitoefening van een beroep of bedrijf
Opdracht of Overeenkomst	: de overeenkomst waarbij het adviesbureau zich jegens de opdrachtgever verbindt de door deze opgedragen werkzaamheden - onder toepassing van het bepaalde in deze regeling - te verrichten
RVOI-1998	: deze regeling
Project	: het onderwerp waarover de bemoeiing van de opdracht van het adviesbureau zicht uitstrekt
Object	: een te bouwen ofte installeren ofte leveren project
Werk	: het object of onderdeel van een object dat door derden gerealiseerd wordt
Bouwsom	: de bouwkosten, koopsom of aanlegkosten van het object of het werk, de omzetbelasting daarin niet begrepen.

Artikel 2 Toepasselijk recht, titels

1. Op de opdracht is het Nederlandse recht van toepassing, ongeacht de plaats waar de opdracht daadwerkelijk wordt uitgevoerd
2. De titels van de artikelen van deze regeling maken geen deel uit van deze regeling

Artikel 3 Inhoud van de opdracht

De opdracht omvat al hetgeen tussen opdrachtgever en adviesbureau is overeengekomen en vermeldt het project, alsmede de aard en de omvang van de werkzaamheden die aan het adviesbureau zijn opgedragen.

In de opdracht wordt, tenzij door partijen anders is overeengekomen, aangegeven:

- dat op de opdracht van toepassing is de RVOI-1998
- de eventuele keuzen, die door partijen zijn gemaakt met betrekking tot de hoofdstukken I (artikel 9 en 10), II en III van de RVOI-1998
- de honoreringswijze en de betalingsregeling
- de tijd waarbinnen de opdracht moet worden uitgevoerd
- de wijze waarop het adviesbureau aan de opdrachtgever mededeelt dat zijn werkzaamheden, voortvloeiend uit de opdracht, als vervuld beschouwt
- de coördinatie binnen en de aansprakelijkheid van het adviesbureau, ingeval dit wordt gevormd door afzonderlijke (rechts)personen die voor de aanvaarding van de opdracht gezamenlijk optreden

Indien de opdracht betrekking heeft op een te realiseren object wordt bovendien aangegeven:

- de aard en de omvang van het object
- de beschikbare bouwsom, tenzij de opdrachtgever deze niet kenbaar wenst te maken

Artikel 4 Totstandkoming en wijziging van de opdracht

1. De opdracht is tot stand gekomen, indien het adviesbureau het overeengekomene schriftelijk heeft bevestigd of een schriftelijk aanbod daartoe van het adviesbureau door de opdrachtgever schriftelijk is aanvaard of het overeengekomene op een andere wijze door partijen schriftelijk is bevestigd
2. Wijziging in de opdracht, daaronder begrepen uitbreiding of inkrimping van reeds opgedragen advieswerkzaamheden, komt tot stand, zodra het adviesbureau deze wijziging schriftelijk heeft bevestigd.
3. Het in de leden 1 en 2 bepaalde laat onverlet de bevoegdheid van partijen het bestaan van de opdracht en/of van de daarin aangebrachte wijzigingen met andere middelen te bewijzen.
4. Het adviesbureau is gehouden voor de totstandkoming van de opdracht de opdrachtgever in het bezit te stellen van een exemplaar van de RVOI-1998, behoudens in die gevallen waarin het adviesbureau reeds bij vorige opdrachten een exemplaar van de RVOI-1998 heeft gegeven aan de opdrachtgever.

Artikel 5 Algemene verplichtingen van het adviesbureau

1. Het adviesbureau zal de opdracht goed en zorgvuldig uitvoeren, behartigt de belangen van de opdrachtgever naar zijn beste weten en verricht zijn diensten naar beste kunnen en wetenschap. Het adviesbureau zal alles vermijden wat de onafhankelijkheid van zijn advies kan schaden. Het adviesbureau zal bij het vervullen van een opdracht aan de toepassing van eigen vindingen geen voordelen ontleen die niet bekend zijn bij de opdrachtgever.
2. Het adviesbureau zal de opdrachtgever op de hoogte houden van de uitvoering van de opdracht waaronder de financiële aspecten van het project en hem desgevraagd alle inlichtingen geven
3. De opdracht moet worden uitgevoerd binnen de ingevolge van artikel 3 aangegeven termijn, behoudens omstandigheden, die aan het adviesbureau redelijkerwijze niet kunnen worden toegerekend. Tenzij door partijen uitdrukkelijk anders is overeengekomen betreft dit geen "fatale termijn", zodat voor het intreden van het verzuim een schriftelijke ingebrekestelling is vereist. Op de aansprakelijkheid van het adviesbureau wegens overschrijding van deze termijn is artikel 16 van overeenkomstige toepassing.
4. Indien in de opdracht uitdrukkelijk een vast of maximaal bedrag is overeengekomen voor de totstandkoming van het object, dan zal het ontwerp en/of bestek aldus dienen te worden vervaardigd dat daarnaar het object zal kunnen worden tot stand gebracht voor maximaal het bedrag dat bij de bepaling van de inhoud van de opdracht voor die uitvoering is vastgesteld of laatstelijk is bijgesteld Het adviesbureau stelt daartoe ramingen en begrotingen op ter overlegging aan de opdrachtgever. Ingeval van een overschrijding van dit bedrag is het adviesbureau verplicht zijn plan zonder berekening van extra advieskosten zodanig te bewerken dat de bouwsom, koopsom of aanlegkosten bedoeld bedrag niet overschrijden.
Indien echter de overschrijding een gevolg is van omstandigheden die het adviesbureau redelijkerwijze niet kunnen worden toegerekend, worden de advieskosten afzonderlijk in rekening gebracht, volgens de in artikel 10 lid 2 sub a, lid 3 sub a, lid 4 sub a en lid 8 genoemde maatstaven.
5. In alle andere gevallen dan die genoemd in lid 4 van dit artikel stelt het adviesbureau, indien dit in de opdracht is begrepen, ramingen en begrotingen met betrekking tot de bouwsom, koopsom of aanlegkosten steeds naar beste vermogen op, doch is niet aansprakelijk indien blijkt dat het werk niet voor de geraamde of begrote kosten tot stand kan worden gebracht.
6. Ter vervulling van zijn inlichtingenplicht zal het adviesbureau de opdrachtgever tijdig inlichten over de financiële gevolgen en risico's, verbonden aan het stellen van andere of meer eisen, het uitstellen of wijzigen van beslissingen en het optreden van omstandigheden, waarmee bij het aangaan van de overeenkomst geen rekening is gehouden.
7. Het adviesbureau zal de opdrachtgever bij de totstandkoming van de opdracht een raming van de advieskosten verstrekken. Ten tijde van het overeenkomen van wijzigingen in de opdracht zal het adviesbureau aangeven of en in hoeverre zulks invloed heeft op de bedoelde raming. Zodra de verwachting gerechtvaardigd is dat de laatstverstrekte raming ontoereikend is, zal het adviesbureau de opdrachtgever daarover schriftelijk informeren.
8. Gelet op artikel 16 lid 6 dient het adviesbureau bij een opdracht, die betrekking heeft op de totstandkoming van een object, de opdrachtgever, ten tijde van de formulering

van de opdracht, te attenderen op de CAR-verzekering [Construction All Risk] of vergelijkbare verzekering, die, gelet op de aard en de omvang van het object als een gebruikelijke verzekering kan worden aangemerkt.

Artikel 6 Algemene verplichtingen van de opdrachtgever

1. De opdrachtgever moet het adviesbureau tijdig de inlichtingen, gegevens en beslissingen verstrekken, die nodig zijn om de opdracht naar behoren te vervullen en te voltooien
2. De opdrachtgever moet de door hem aan het adviesbureau verschuldigde bedragen uiterlijk op de daarvoor in de betalingsregeling overeengekomen dan wel de in de declaraties van het adviesbureau aangegeven tijdstippen voldoen.
3. Indien de opdracht de totstandkoming van een object betreft, verschaft de opdrachtgever het adviesbureau het programma van eisen voor dit object
4. Indien de opdrachtgever wordt gevormd door afzonderlijke personen die voor de verstrekking van de opdracht gezamenlijk optreden, is ieder van hen hoofdelijk aansprakelijk. Onder personen zijn mede begrepen rechtspersonen.

Artikel 7 Optreden van het adviesbureau als gemachtigde

1. Het adviesbureau treedt slechts op als gemachtigde van de opdrachtgever indien en voor zover de opdrachtgever het adviesbureau daartoe schriftelijk heeft aangewezen. Het ontbreken van een schriftelijke machtiging kan het adviesbureau niet worden tegengeworpen, indien en voor zover het adviesbureau bewijst dat de opdrachtgever anderszins uitdrukkelijk toestemming heeft gegeven, dan wel dat het optreden als gemachtigde uit de gegeven omstandigheden of de aard van de opdracht voortvloeit.
2. De opdrachtgever mag, indien en voor zover het adviesbureau als gemachtigde is aangewezen, niet buiten het adviesbureau om orders en aanwijzingen geven aan derden die het object, waarop de opdracht betrekking heeft, uitvoeren of daarvoor leveranties verrichten dan wel op die uitvoering toezicht houden
3. Indien en voor zover het adviesbureau in strijd handelt met het in lid 1 bepaalde, komen de nadelige gevolgen daarvan voor zijn rekening en risico, behoudens voor zover de opdrachtgever deze handelswijze bekrachtigd heeft of deze handelswijze een gevolg is van het treffen van een noodzakelijke onmiddellijke voorziening, waarvoor hij de opdrachtgever niet heeft kunnen raadplegen, alsmede behalve voor zover de uitvoering van de onbevoegd verleende opdracht een verrijking van de opdrachtgever zou meebrengen, waarvan de kosten, mede gelet op het nut van die uitvoering gezien alle van belang zijnde feiten en omstandigheden, redelijkerwijs niet ten laste van het adviesbureau mogen komen.

Artikel 8 Samenwerking met derden

1. Indien de opdracht met zich meebrengt, dat het adviesbureau voor de vervulling ervan zijn werkzaamheden moet afstemmen op die van andere door de opdrachtgever ingeschakelde adviesbureaus, architecten of andere deskundigen, zal de opdrachtgever na overleg met alle betrokkenen vaststellen wie met de leiding en coördinatie van de werkzaamheden wordt belast en wat ieders taak in dezen is.
2. De in lid 1 bedoelde leiding en coördinatie houdt tenminste in dat de coördinator tijdig in overleg met de opdrachtgever en de andere opdrachtnemers een tijdschema voor de uitvoering van de in lid 1 bedoelde opdracht vaststelt en dat hij - ingeval van

tijdsoverschrijding of andere omstandigheden die tot vertraging of schade kunnen leiden - onverwijld met hen overleg pleegt en aan hen schriftelijk verslag daarvan doet toekomen.

3. Indien het adviesbureau een opdracht krijgt te vervullen *die* ook werkzaamheden op een ander dan zijn eigen vakgebied met zich meebrengt, kan het daarvoor andere deskundigen inschakelen, waarvan het tevoren de opdrachtgever op de hoogte brengt. Als uit het inschakelen van deze andere deskundigen kosten voor de opdrachtgever voortvloeien, dient vooraf toestemming van de opdrachtgever te worden verkregen. Het bepaalde in artikel 7 lid 3 is hier van overeenkomstige toepassing.

Artikel 9 Soorten van opdrachten

1. De werkzaamheden van het adviesbureau zijn gelegen op het terrein van de techniek en daarmee verband houdende vakgebieden betreffende organisatorische, milieutechnische, juridische en economische aspecten, alsmede werkzaamheden met betrekking tot de arbeidsomstandigheden.
2. In het algemeen kunnen opdrachten, mede ten aanzien van de honorering, in de volgende hoofdgroepen worden onderscheiden:
  1. Werkzaamheden, die niet of niet direct ten doel hebben te leiden tot de totstandkoming van een object, zoals:
    - theoretische studies
    - experimenteel onderzoek
    - haalbaarheidsstudies
    - vooronderzoek ten behoeve van een object
    - opstelling van het programma van eisen met betrekking tot een object
    - grondmechanische en hydrologische vraagstukken
    - kostencalculaties
    - coördinatie van de werkzaamheden van architecten, adviesbureaus, aannemers of leveranciers
    - taxaties, schadebeoordelingen en bemoeiing bij aankoop of onteigening
    - inspecties en adviezen met betrekking tot bijvoorbeeld het functioneren, het energiegebruik, het onderhoud
    - technische begeleiding bij het verwerven van octrooien
    - deskundigenverklaring bij rechtszaken
  2. Werkzaamheden die de totstandkoming van een object ten doel hebben. In het algemeen zal het object behoren tot een of meer van de volgende vakgebieden:
    - bouw- en waterbouwkunde (Bijlage A)
    - constructies (Bijlage B)
    - technische installaties (Bijlage C)
    - milieutechnologie (Bijlage D)
    - akoestiek en bouwfysica (Bijlage E)
    - scheepsbouwkunde (Bijlage F)
  3. Werkzaamheden met betrekking tot Geodesie (Bijlage G)
  4. Werkzaamheden met betrekking tot het projectmanagement (Bijlage H en artikel 26 lid 3)

Artikel 10 Advieskosten, betalingen

1. De advieskosten omvatten:
  - a. de honorering van de werkzaamheden van het adviesbureau
  - b. de gemaakte kosten
  - c. de ten behoeve van het object gemaakte toezichtkosten
2. De in lid 1 sub a genoemde honorering wordt bepaald naar een of meer van de volgende maatstaven:
  - a. op basis van de aan de opdracht bestede tijd, zoals omschreven in artikel 19
  - b. op basis van een percentage van de bouwsom, vermeerderd met een vergoeding op tijdsbasis voor nader omschreven werkzaamheden, een en ander als omschreven in artikel 20 lid 1 en 2
  - c. op basis van een voor het totaal of per werkonderdeel vast te stellen percentage van de bouwsom, zoals omschreven in artikel 21
  - d. op basis van een voor het totaal of per werkonderdeel vast te stellen bedrag, zoals omschreven in artikel 21
  - e. op basis van enige andere adequate maatstaf
3. De in lid 1 sub b genoemde kosten, zoals omschreven in artikel 22, zijn declarabel naar een of meer van de volgende maatstaven:
  - a. op basis van de werkelijk gemaakte kosten
  - b. op basis van een percentage van de bouwsom
  - c. op basis van een vast te stellen bedrag
  - d. op basis van enige andere adequate maatstaf
4. De in lid 1 sub c genoemde toezichtkosten, zoals omschreven in artikel 23, zijn declarabel naar een van de volgende maatstaven:
  - a. op basis van de werkelijk gemaakte kosten, zoals omschreven in artikel 19
  - b. op basis van een percentage van de bouwsom
  - c. op basis van een vast te stellen bedrag
  - d. op basis van enige andere adequate maatstaf
5. Bijeenvoeging van de percentages genoemd in de leden 2 c, 3 b en eventueel 4 b tot een percentage kan in de opdracht plaatsvinden. Bijeenvoeging van de vaste percentages in de leden 2 d, 3 c en eventueel 4 c tot een vast bedrag kan in de opdracht plaatsvinden.
6. Bij de totstandkoming van de opdracht zal worden overeengekomen naar welke maatstaven de advieskosten zullen worden berekend. Indien niet uitdrukkelijk anders in overeengekomen, zal de honorering plaatsvinden volgens lid 2 sub a, zullen de gemaakte kosten gedeclareerd worden volgens lid 3 sub a, en zullen de toezichtkosten gedeclareerd worden volgens lid 4 sub a.
7. Betreft een opdracht verschillende objecten of vakgebieden, dan wordt de honorering voor elk dezer objecten of vakgebieden afzonderlijk berekend volgens deze regeling, tenzij tevoren anders is overeengekomen.
8. Indien de opdrachtgever in geval van een opdracht volgens artikel 9 lid 2 sub 2, na goedkeuring van het voorontwerp, wijzigingen aanbrengt in de eisen die hij aan het object stelt, worden de daardoor nodige werkzaamheden op basis van de bestede tijd en gemaakte kosten afzonderlijk in rekening gebracht, tenzij uitdrukkelijk anders wordt overeengekomen.
9. De advieskosten van het adviesbureau zijn verschuldigd naar de mate van het verrichten van de uit de opdracht voortvloeiende werkzaamheden en/of het gereedkomen van de verschillende fasen van de opdracht.

10. De door het adviesbureau volgens de opdracht te declareren bedragen worden verhoogd met de verschuldigde omzetbelasting
11. In de opdracht dient te zijn geregeld of en zo ja hoe tariefswijzigingen en indexeringsaanvragen van de advieskosten worden toegepast
12. De opdrachtgever dient, voor zover niet anders overeengekomen, de verschuldigde bedragen uiterlijk binnen 30 kalenderdagen na indiening van de desbetreffende declaraties te voldoen.
13. Indien de opdrachtgever de juistheid van een onderdeel van een declaratie betwist, is hij niettemin gehouden tot betaling van het niet betwiste gedeelte. Indien en voor zover het betwiste gedeelte alsnog verschuldigd blijkt, geldt daarvoor de oorspronkelijke vervaldatum
14. Indien de opdrachtgever de ingevolge de overeenkomst verschuldigde betalingen niet tijdig verricht en de vertraging niet het gevolg is van een omstandigheid waarvoor het adviesbureau verantwoordelijk is, heeft, met ingang van de dag waarop de betaling uiterlijk had moeten geschieden, het adviesbureau aanspraak op vergoeding van rente tegen het wettelijk rentepercentage
15. Indien na verloop van vier weken sedert de dag waarop betaling uiterlijk had moeten geschieden, deze nog niet heeft plaatsgevonden, wordt het in lid 14 bepaalde percentage na het verstrijken van die termijn met 3 verhoogd, mist de opdrachtgever hierop voordien schriftelijk door het adviesbureau gewezen is. Met terzijdestelling van artikel 6:119, sub 2 BW zal de rentevordering van het adviesbureau zelf nimmer rente dragen.
16. De buitengerechtigde kosten, gemaakt in verband met te late betalingen van een declaratie zijn voor rekening van de opdrachtgever.

Artikel 11 Tussentijdse opzegging van de opdracht door de opdrachtgever

1. De opdrachtgever kan de opdracht tussentijds opzeggen. De opdrachtgever dient ook in dat geval het auteursrecht van het adviesbureau ten volle te eerbiedigen in overeenstemming met het bepaalde in artikel 17.
2. Ingeval van opzegging van de opdracht als in lid 1 bedoeld, is de opdrachtgever verplicht het adviesbureau te vergoeden:
  - de honorering naar de stand van de werkzaamheden
  - de gemaakte kosten de gemaakte toezichtkosten
  - de kosten voortvloeiend uit de eventueel door het adviesbureau voor de vervulling van de opdracht reeds in redelijkheid aangegane verbintenissen met derden
3. Bovendien betaalt de opdrachtgever, tenzij deze een consument is, 10% van het resterende deel van de honorering en de toezichtkosten die de opdrachtgever verschuldigd zou zijn geweest bij volledige vervulling van de opdracht door het adviesbureau.

Niettemin kan, indien de billijkheid dit klaarblijkelijk eist, het adviesbureau vergoeding van zijn werkelijke schade als gevolg van tussentijdse opzegging eisen, respectievelijk de opdrachtgever een beperking tot die werkelijke schade verlangen, indien die schade meer dan 150% respectievelijk minder dan 50% bedraagt van het zojuist bedoelde 10%-forfait.

De verplichtingen van dit derde lid gelden niet, indien de opdracht tussentijds beëindigd wordt wegens een aan het adviesbureau toe te rekenen grond voor ontbinding, vernietiging of gewichtige redenen.

Artikel 12 Tussentijdse beëindiging van de opdracht door het adviesbureau

1. Het adviesbureau kan de opdracht ontbinden ingeval van eigen overmacht en ingeval van wanprestatie van de opdrachtgever. Voorts kan het adviesbureau de opdracht tussentijds opzeggen wegens gewichtige redenen. De opdrachtgever dient ook in dat geval het auteursrecht van het adviesbureau ten volle te eerbiedigen in overeenstemming met het bepaalde in artikel 17.
2. Het adviesbureau is niettemin gehouden de schade voor de opdrachtgever als gevolg van die beëindiging te beperken, indien en voor zover dat van hem in de gegeven omstandigheden redelijkerwijze gevergd mag worden, gelet op onder meer het verhaal voor de daaraan verbonden kosten en de grond voor beëindiging.
3. De opdrachtgever is verplicht het adviesbureau te vergoeden:
  - de honorering naar de stand van de werkzaamheden
  - de gemaakte kosten
  - de gemaakte toezichtkosten
  - de kosten voortvloeiend uit de eventueel door het adviesbureau voor de vervulling van de opdracht reeds in redelijkheid aangegane verbintenissen met derden
4. Indien de opdracht door het adviesbureau wordt beëindigd wegens wanprestatie van de opdrachtgever of wegens van diens zijde bijgebrachte gewichtige redenen, heeft het adviesbureau bovendien het recht om zijn daardoor geleden schade op de opdrachtgever te verhalen, of- naar keuze van het adviesbureau - een vergoeding te eisen volgens maatstaf van artikel 11 lid 3.

Artikel 13 Ontbinding wegens faillissement en surséance van betaling

1. Ingeval de opdrachtgever in staat van faillissement wordt verklaard, is het adviesbureau bevoegd de curator te sommeren binnen redelijke termijn te verklaren of hij bereid is de overeenkomst gestand te doen, onder zekerheidsstelling voor de juiste nakoming van de overeenkomst. Indien de curator niet binnen de gestelde redelijke termijn verklaart bereid te zijn de overeenkomst gestand te doen, kan de curator zijnerzijds geen nakoming van de overeenkomst meer vorderen.
Ingeval van verlening van surséance van betaling aan de opdrachtgever, is het in dit lid bepaalde van overeenkomstige toepassing, met dien verstande dat voor "de curator" wordt gelezen "de opdrachtgever en de bewindvoerder".
Indien het adviesbureau de overeenkomst ontbindt wegens faillissement of surséance van betaling van de opdrachtgever, is het in artikel 12 bepaalde van toepassing.
2. Ingeval het adviesbureau in staat van faillissement wordt verklaard, is de opdrachtgever bevoegd de curator te sommeren binnen redeelijke termijn te verklaren, of hij bereid is de overeenkomst gestand te doen, onder zekerheidsstelling voor de juiste nakoming van de overeenkomst. Indien de curator niet binnen de gestelde redelijke termijn verklaart bereid te zijn de overeenkomst gestand te doen, kan de curator zijnerzijds geen nakoming van de overeenkomst meer vorderen.
Ingeval van verlening van surséance van betaling aan het adviesbureau is het in dit lid bepaalde van overeenkomstige toepassing, met dien verstande, dat voor "de curator" wordt gelezen "het adviesbureau en de bewindvoerder".
Indien de opdrachtgever de overeenkomst ontbindt wegens faillissement of surséance van betaling van het adviesbureau, is het in artikel 11 bepaalde van toepassing.

Artikel 14 Overlijden of ontbinding

1. De aan het adviesbureau gegevens opdracht eindigt niet door het overlijden van de opdrachtgever, tenzij uitdrukkelijk anders is overeengekomen in welk geval de opdracht eerst eindigt op het tijdstip waarop het adviesbureau de dood heeft gekend.
2. Ingeval de opdrachtgever een rechtspersoon is of een vennootschap onder firma of een maatschap, brengt een besluit tot ontbinding, alsook het verlies van de rechtspersoonlijkheid, mee dat de opdracht als beëindigd wordt beschouwd op het moment dat het intreden van een van deze gebeurtenissen aan het adviesbureau ter kennis is gebracht. In dit geval is het in artikel 11 bepaalde van overeenkomstige toepassing
3. Indien de opdracht met het oog op een bepaalde natuurlijke persoon als adviseur is verleend en deze ook feitelijk met de uitvoering daarvan is belast, zal diens al dan niet duurzame geestelijke of lichamelijke invaliditeit een beroep op overmacht wettigen van het adviesbureau. In dat geval, net als bij overlijden van die adviseur, heeft elke partij - mits na behoorlijk overleg - het recht de opdracht op te zeggen, indien en voor zover die partij gezien de aard en het stadium van de opdracht en gelet op de wijze van voortzetting van de adviespraktijk aan genoemde omstandigheden een redelijk belang om op te zeggen kan ontlenen. Ingeval van een beëindiging op deze grond is het in artikel 11 respectievelijk artikel 12 bepaalde van overeenkomstige toepassing.
4. Ingeval het adviesbureau een rechtspersoon is of een samenwerkingsverband van personen, al dan niet rechtspersonen, heeft, bij een besluit tot ontbinding ervan, elke partij - mits na behoorlijk overleg - het recht de opdracht op te zeggen, indien en voor zover die partij gezien de aard en het stadium van de opdracht en gelet op de wijze van voortzetting van de adviespraktijk aan genoemde omstandigheden een redelijk belang om op te zeggen kan ontlenen. Ingeval van een beëindiging op deze grond is het in artikel 11 respectievelijk artikel 12 bepaalde van overeenkomstige toepassing.

Artikel 15 Gevolgen onderbreking opdracht

1. De opdrachtgever kan het adviesbureau gelasten de werkzaamheden te onderbreken. De opdrachtgever is verplicht het adviesbureau dit schriftelijk kenbaar te maken.
2. Ingeval van onderbreking van de opdracht is de opdrachtgever verplicht het adviesbureau te vergoeden:
  - de honorering naar de stand van de werkzaamheden
  - de gemaakte kosten
  - de gemaakte toezichtkosten
  - de kosten voortvloeiend uit de eventueel door het adviesbureau voor de vervulling van de opdracht reeds in redelijkheid aangegane verbintenissen met derden

Daarnaast is het adviesbureau, gerechtigd vergoeding van zijn schade, die het door de onderbreking lijdt, van de opdrachtgever - mits geen consument - te vorderen, onverminderd de gehoudenheid van het adviesbureau, die schade zoveel mogelijk te beperken.
3. Wanneer de opdracht later voortgang vindt, zullen de extra werkzaamheden die uit het opnieuw starten van de werkzaamheden voor het adviesbureau voortvloeien door de opdrachtgever worden vergoed op basis van bestede tijd, gemaakte kosten en gemaakte toezichtkosten. De opdrachtgever en het adviesbureau zullen overleggen of de bepalingen van de opdracht aan de nieuwe situatie moeten worden aangepast.

4. Ingeval van een langere onderbreking dan 2 jaar zijn partijen verplicht met elkaar in overleg te treden met het oog op een beëindiging van de opdracht overeenkomstig het bepaalde in artikel 11 respectievelijk artikel 12.

Artikel 16 Aansprakelijkheid van het adviesbureau

1. Het adviesbureau pleegt jegens de opdrachtgever eerst wanprestatie, indien het bij de uitvoering van de opdracht tekortschiet op een wijze, die een goed, met normale vakkennis uitgerust en zorgvuldig handelend adviesbureau had kunnen en moeten vermijden, nadat het door de opdrachtgever schriftelijk in gebreke is gesteld om de gevolgen van de tekortkoming binnen een redelijke termijn te herstellen.
2. Het adviesbureau is slechts aansprakelijk voor vergoeding van schade voor:
  - a. de kosten van de aanpassing van het ontwerp, de studie of de rapportage
  - b. de kosten van het herstel van gebreken en van de door die gebreken rechtstreeks veroorzaakte schades. Hieronder zijn nimmer begrepen kosten, die in de bouwsom, koopsom of aanlegkosten van het object zouden zijn begrepen, als de opdracht van aanvang af goed was uitgevoerd.
  - c. de door derden bij de opdrachtgever gedeclareerde kosten van de man en materieeluren, die verloren zijn gegaan door het tekortschieten van het adviesbureau, behoudens het geval dat deze mankracht en materieelinzet in de vertragingstijd zinvol anders of elders ingezet konden worden.
3. De, in totaal op grond van het in de leden 1 en 2 onder b en c bepaalde door het adviesbureau te vergoeden schade, is beperkt tot een bedrag dat de opdrachtgever terzake van de algehele vervulling van de betreffende opdracht, ongeacht de aard en omvang ervan, aan het adviesbureau krachtens artikel 10 verschuldigd zou zijn, echter met een maximum van fl. 1.500.000,= [€680.670,=].

Voor opdrachten, welke gerekend kunnen worden tot de vakgebieden bouw- en waterbouwkunde, constructies en technische installaties, genoemd in artikel 9 lid 2 sub 2, is, in afwijking van het in de voorgaande alinea van dit lid bepaalde, het adviesbureau bij een opdracht, die alle fasen lopende van vooronderzoek/voorontwerp tot en met de oplevering van het object omvat en uit hoofde waarvan de opdrachtgever het adviesbureau minder dan fl. 150.000,= [€68.067,=] verschuldigd is, gehouden de opdrachtgever deze geleden schade tot een beloop van fl. 150.000,= [€68.067,=] volledig te vergoeden.
4. Indien de opdrachtgever consument is, is het bepaalde in de leden 2 en 3 van overeenkomstige toepassing, tenzij deze beperkingen als onredelijk bezwarend kunnen worden aangemerkt.
5. Indien toekenning van de in de voorafgaande leden bedoelde schadevergoeding in de gegeven omstandigheden, waaronder de bijzondere technische aspecten, de relatieve omvang van de opdracht binnen het totale project, de aard en ernst van de tekortkoming en de draagkracht van partijen, tot voor het adviesbureau kennelijk onaanvaardbare gevolgen zou leiden, kan het scheidsgerecht, als bedoeld in artikel 18, die schadevergoeding matigen. Leidt toekenning van de in de voorafgaande leden bedoelde schadevergoeding in een bijzonder geval tot kennelijk onaanvaardbare gevolgen voor de opdrachtgever, dan kan het scheidsgerecht binnen de wettelijke grenzen een hogere schadevergoeding vaststellen, mits de tekortkoming van het adviesbureau aan diens eigen opzet of grove onzorgvuldigheid te wijten is en de opdrachtgever deze schade niet elders kan verhalen.
6. Tenzij in de opdracht uitdrukkelijk anders is bepaald, is het adviesbureau bij opdrachten die betrekking hebben op de totstandkoming van een object, alleen

- aansprakelijk voor die schaden, die niet onder een gebruikelijke CAR-verzekering of vergelijkbare verzekeringen gedekt worden, een en ander met inachtneming van lid 1 en mits het adviesbureau zijn verplichting, als bedoeld in artikel 5 lid 8, is nagekomen.
7. Indien voor bepaalde fase(n) in de totstandkoming van een object - genoemd in artikel 26 lid 1 sub 2 en volgende - aan het adviesbureau geen opdracht wordt verleend, is het adviesbureau niet aansprakelijk voor fouten of tekortkomingen in gegevens, die door of namens de opdrachtgever zijn aangeleverd en evenmin voor fouten of tekortkomingen, die ontstaan bij de verwerking, aanvulling of wijziging van, door het adviesbureau verstrekte, gegevens door of namens de opdrachtgever.
  8. De bevoegdheid van de opdrachtgever zich op een tekortkoming van het adviesbureau te beroepen, vervalt indien de opdrachtgever niet binnen bekwame tijd nadat hij de tekortkoming heeft ontdekt of redelijkerwijze had moeten ontdekken, schriftelijk en met redenen omkleed bij het adviesbureau terzake heeft geprotesteerd. Bedoelde bevoegdheid vervalt in elk geval indien zodanig protest niet uiterlijk binnen vijfjaar, te rekenen vanaf de beëindiging van de opdracht of, indien de opdracht betrekking heeft op de totstandkoming van een object, vanaf de oplevering van het object, op de voormelde wijze is gedaan. Ieder vorderingsrecht terzake vervalt, indien niet uiterlijk binnen twee jaar na dit protest de rechtsvordering aanhangig is gemaakt.
  9. Onverminderd het bepaalde in de voorafgaande leden, is het adviesbureau jegens de opdrachtgever alleen aansprakelijk voor schending van rechtsvoorschriften, inbreuk op rechten dan wel op rechtens beschermde belangen van derden, indien deze voorschriften, rechten of belangen algemeen bekend zijn bij op het desbetreffende vakgebied werkzame adviesbureaus of wanneer de opdrachtgever het adviesbureau uitdrukkelijk op het bestaan van zodanige voorschriften of rechten heeft gewezen. Alsdan zijn de leden 3 en 4 van dit artikel van overeenkomstige toepassing. Wordt het adviesbureau zelf terzake van een schending of inbreuk, als hier bedoeld, door derden aangesproken, dan is de opdrachtgever op overeenkomstige wijze gehouden het adviesbureau te vrijwaren en schadeloos te stellen.

Artikel 17 Eigendom en gebruik van stukken - Auteursrecht - Octrooien

1. De door het adviesbureau aan de opdrachtgever afgegeven stukken worden het eigendom van de opdrachtgever en mogen door hem worden gebruikt, echter onder voorwaarde dat de opdrachtgever aan zijn financiële verplichtingen jegens het adviesbureau heeft voldaan.
2. Het is de opdrachtgever niet toegestaan een object, uitgevoerd naar het tot stand gebrachte ontwerp, de tekeningen en andere werken van het adviesbureau - al dan niet ingeval van uitbreiding - geheel of in onderdelen daarvan in herhaling uit te voeren, zonder uitdrukkelijke toestemming van het adviesbureau; het adviesbureau is bevoegd aan het geven van die toestemming voorwaarden te verbinden, waaronder het betalen van een vergoeding aan het adviesbureau.
3. Het auteursrecht inzake afgegeven stukken, genoemd in lid 1, alsmede dat inzake het ontwerp, de tekeningen en werken genoemd in lid 2, berusten bij het adviesbureau.
4. Onverminderd het in lid 3 van dit artikel vermelde auteursrecht van het adviesbureau voor het overige, heeft de opdrachtgever het recht het in de opdracht omschreven object naar het ontwerp, de tekeningen en de andere werken van het adviesbureau tot stand te brengen, zonder tussenkomst en goedkeuring van het adviesbureau indien:
  - a. de opdracht is beëindigd wegens wanprestatie van het adviesbureau of wegens de gronden genoemd in artikel 14 leden 3 en 4, of

- b. het adviesbureau de opdracht beëindigt op andere gronden dan wanprestatie van de opdrachtgever, of een door deze gegeven gewichtige reden, of
  - c. het adviesbureau de opdracht beëindigt op grond van wanprestatie van de opdrachtgever, nadat het object op grondslag van het ontwerp, de tekeningen en andere werken van het adviesbureau ter realisering aan de aannemer was opgedragen, onder de voorwaarde dat de opdrachtgever aan het adviesbureau een in onderling overleg te bepalen vergoeding wegens auteursrechten zal hebben betaald.
5. Het adviesbureau geldt in de zin van de Eenvormige Benelux-wet inzake Tekeningen en Modellen als de ontwerper van de tekeningen en modellen, die het in het kader van de opdracht heeft vervaardigd. Het adviesbureau heeft bij uitsluiting het recht deze tekeningen en modellen te deponeren bij het in die Wet bedoelde Bureau. Het ten aanzien van auteursrechten bepaalde in lid 4 is zoveel mogelijk van overeenkomstige toepassing op de aan een dergelijk depot te onlenen rechten.
  6. Gegevens en bescheiden door of namens de opdrachtgever aan het adviesbureau ter hand gesteld of bekend gemaakt, mogen door het adviesbureau niet aan derden bekend gemaakt worden, behoudens uitdrukkelijke toestemming van de opdrachtgever. Als zodanige gegevens en bescheiden worden ook beschouwd de van derden afkomstige resultaten van berekeningen, onderzoeken, beproevingen en beschouwingen die geheel door de opdrachtgever bekostigd zijn. Deze verplichting geldt niet voor gegevens en bescheiden, die algemeen bekend of voor het publiek toegankelijk zijn of die bekend worden zonder dat het adviesbureau daarvan een verwijt te maken is.
  7. Het adviesbureau zal geen specifieke project geboden gegevens en bescheiden aan derden verstrekken zonder uitdrukkelijke toestemming van de opdrachtgever.
  8. De opdrachtgever zal het adviesbureau niet belemmeren in het aan derden ter beschikking stellen van zijn kennis, tenzij deze kennis bestaat uit bedrijfsgeheimen van de opdrachtgever of onderdeel vormt van een vinding, ten aanzien waarvan een octrooiaanvraag is geschied met inachtneming van het gestelde in lid 9.
  9.
    - a. Het adviesbureau is verplicht om, naar zijn mening voor octrooiverlening vatbare vindingen, ontstaan in en door zijn werkzaamheden aan de opdracht, onverwijld onder de aandacht van de opdrachtgever te brengen.
    - b. Indien een zodanige vinding is ontstaan door uitwisseling van kennis tussen de opdrachtgever en het adviesbureau, heeft de opdrachtgever het recht op zijn naam en voor zijn rekening octrooi op die vinding aan te vragen. De opdrachtgever stelt het adviesbureau van zijn besluit daartoe onverwijld in kennis. Het adviesbureau is desgevraagd verplicht de opdrachtgever bij de behandeling van de aanvraag assistentie te verlenen. De daaruit voor het adviesbureau voortvloeiende werkzaamheden zullen op basis van bestede tijd vergoed worden.
    - c. Als de opdrachtgever een octrooi als bedoeld in dit lid verkrijgt, verleent hij om niet aan het adviesbureau een in beginsel niet overdraagbare licentie op die vinding. Bij concrete toepassing van de licentie zal het adviesbureau toestemming aan de opdrachtgever vragen, welke toestemming slechts kan worden geweigerd indien de opdrachtgever tegenstrijdige belangen met zijn bedrijf kan aantonen.
    - d. Indien de opdrachtgever van het in lid 9 b genoemde recht geen gebruik maakt, of indien een zodanige vinding niet ontstaan is door uitwisseling van kennis tussen de opdrachtgever en het adviesbureau, heeft het adviesbureau het recht op zijn naam en voor zijn rekening octrooi voor die vinding aan te vragen, een en ander met inachtneming van het in lid 6 van dit artikel gestelde.

Het adviesbureau stelt de opdrachtgever van zijn besluit daartoe onverwijld in kennis.

- e. Als het adviesbureau een octrooi, als bedoeld in dit lid, verkrijgt, verleent hij om niet aan de opdrachtgever een in beginsel niet overdraagbare licentie deze vinding in de huidige bedrijfsvoering van de opdrachtgever toe te passen.

Artikel 18 Geschillen

1. Verschillen van mening tussen de opdrachtgever en het adviesbureau zullen zoveel mogelijk langs minnelijke weg worden opgelost.
Indien een verschil van mening niet langs minnelijke weg is opgelost, wordt geacht een geschil te bestaan.
2. Alle geschillen, daaronder begrepen die welke door slechts een der partijen als zodanig worden beschouwd, welke tussen de opdrachtgever en het adviesbureau mochten ontstaan in verband met de opdracht of enige overeenkomst die daarvan een uitvloeisel is, zullen met uitsluiting van de gewone rechter uitsluitend en in hoogste instantie worden beslecht door arbitrage overeenkomstig het Reglement van de Commissie van Geschillen, vastgesteld door het Hoofdbestuur van het Koninklijk Instituut van Ingenieurs, zie bijlage I en zoals dat reglement ter griffie van de Arrondissementsrechtbank te 's-Gravenhage zal zijn gedeponerd op de dag waarop het geschil aanhangig wordt gemaakt
3. Een overeenkomstig lid 2 van dit artikel en het aldaar genoemde Reglement benoemd scheidsgerecht oordeelt als goede man(nen) naar billijkheid.
4. Waar in dit artikel wordt gesproken van de opdrachtgever respectievelijk het adviesbureau worden rechtverkrijgenden van de opdrachtgever respectievelijk het adviesbureau daaronder begrepen.

Hoofdstuk II Advieskosten

Artikel 19 Honorering bij opdrachten op basis van bestede tijd (artikel 10 lid 2 sub a)

1. De honorering wordt berekend door de aan de opdracht bestede tijd te vermenigvuldigen met een tarief per tijdseenheid
2. Onder bestede tijd wordt verstaan het totaal van alle uren die rechtstreeks zijn besteed aan het vervullen van de opdracht en de reistijd die voor de vervulling van de opdracht noodzakelijk is
3. De tarieven per tijdseenheid, naar persoon, functie of groep, worden zoveel mogelijk in de opdrachtbrief bepaald of omschreven. In alle andere gevallen worden zij berekend op de wijze als in de bijlagen van Hoofdstuk III vermeld
4. Indien de opdracht meebrengt dat bepaalde werkzaamheden in het buitenland moeten worden verricht, wordt de honorering daarvan vooraf afzonderlijk met de opdrachtgever overeengekomen.

Artikel 20 Honorering bij opdrachten op basis van een percentage van de bouwsom van het object, vermeerderd met een vergoeding op tijdbasis voor in de bijlagen nader omschreven werkzaamheden (artikel 10 lid 2 sub b)

1. Honorering
  - a. Naast de in dit lid 1 omschreven honorering dient een vergoeding voor bepaalde werkzaamheden op tijdbasis als omschreven in lid 2 van dit artikel te worden voldaan
  - b. In de opdrachtbrief dient beschreven te zijn welke bouwelementen in de voor de honorering geldende bouwsom per discipline zullen zijn begrepen
  - c. Het percentage van de bouwsom wordt ontleend aan de tabellen, die zijn gebaseerd op advieswerkzaamheden en objecten binnen Nederland. Deze tabellen zijn per discipline in de bij deze regeling behorende bijlagen van Hoofdstuk III opgenomen.
  - d. In de fasen voorafgaande aan de uitvoering van het object wordt de bouwsom van een object gebaseerd op de door het adviesbureau opgestelde en door de opdrachtgever goedgekeurde raming of begroting voor het object, de omzetbelasting daarin niet begrepen.
  - e. In de fasen tijdens en na de uitvoering van het object wordt de bouwsom van het object gebaseerd op het totaal van aannemingsommen per discipline en meerwerk, de omzetbelasting daarin niet begrepen
  - f. Het gedeelte van de honorering dat per fase wordt gedeclareerd, wordt ontleend aan de in de bijlagen van Hoofdstuk III vermelde norm. Wanneer een fase is voltooid, wordt de aan die fase toe te rekenen honorering definitief afgerekend.
  - g. Wijzigingen in het object, die aanleiding zijn tot uitbreiding of vermindering van de werkzaamheden van het adviesbureau, zijn aanleiding tot verrekening volgens de in de opdrachtbrief vermelde wijze of volgens een nader tussen de opdrachtgever en het adviesbureau afzonderlijk opdracht
  - h. Heeft de opdracht betrekking op veranderingen aan een bestaand object, dan wordt de honorering verhoogd in overeenstemming met de meer bestede tijd

die het adviesbureau hieraan in verhouding tot de kosten van de veranderingen moet besteden

- i. Wordt het object in regie uitgevoerd, dan worden de werkzaamheden in de aanbesteding- en volgende fasen gerekend als opdrachten van zeer bijzonder aard of betekenis.

Voor de honorering wordt verwezen naar de bijlagen van Hoofdstuk III j. Wordt het object in eigen beheer door de opdrachtgever uitgevoerd, dan wordt de honorering berekend op grond van een begroting als ware het object normaal aanbesteed en verhoogd in overeenstemming met meer bemoeiingen van het adviesbureau

- k. Indien gebruik wordt gemaakt van of wordt gerekend op het gebruik van materialen of onderdelen die door of vanwege de opdrachtgever ter beschikking worden gesteld, ofwel van oude materialen of onderdelen, wordt voor de berekening van de honorering de bouwsom verhoogd met de waarde van die materialen en onderdelen die in dit verband gelijk gesteld wordt aan de kosten van overeenkomstige nieuwe materialen en onderdelen volgens de prijs van de dag.

1. Indien de werkzaamheden worden uitgevoerd in bouwteamverband en aan het adviesbureau de leiding en coördinatie van het bouwteam wordt opgedragen, wordt de honorering aan het adviesbureau verhoogd in overeenstemming met de meer bestede tijd, het een en ander met inachtneming van artikel 5, de leden 6 en 7. 2. Vergoeding werkzaamheden op tijdbasis als toevoeging op de honorering van artikel

20, lid 1.

Voor de nader in de bijlagen bij Hoofdstuk III beschreven werkzaamheden wordt, naast de honorering genoemd in lid 1, een vergoeding in rekening gebracht, gebaseerd op bestede tijd conform artikel 19.

Artikel 21 Honorering op basis van een voor het totaal of per werkonderdeel vast te stellen percentage van de bouwsom van het object (artikel 10 lid 2 sub c) of vast te stellen bedrag (artikel 10 lid 2 sub d)

1. In de opdrachtbrief wordt het overeengekomen percentage of het overeengekomen bedrag vastgelegd. Tevens worden in de opdrachtbrief beschreven de omvang van het project, de werkzaamheden van het adviesbureau, waarvan de omschrijving ontleend kan worden aan de bijlagen van Hoofdstuk III, alsmede het tijdschema, zonodig ingedeeld naar fasen
2. De honorering is gebaseerd op de door het adviesbureau in Nederland te verrichten werkzaamheden.
Indien echter bepaalde werkzaamheden in het buitenland moeten worden verricht, wordt de honorering daarvan afzonderlijk met de opdrachtgever overeengekomen.
3. Bij honorering op percentagebasis geldt voor de bouwsom het volgende:
  - a. In de opdrachtbrief dient beschreven te zijn welke bouwelementen in de voor de honorering geldende bouwsom per discipline zullen zijn begrepen
  - b. In de fasen voorafgaande aan de uitvoering van het object wordt de bouwsom van een object gebaseerd op de door het adviesbureau opgestelde en door de opdrachtgever goedgekeurde raming of begroting voor het object, de omzetbelasting daarin niet begrepen.

- c. In de fasen tijdens en na de uitvoering van het object wordt de bouwsom van het object gebaseerd op het totaal van aannemingssommen per discipline en meerwerk, de omzetbelasting daarin niet begrepen.
  - d. Wordt het object in eigen beheer door de opdrachtgever uitgevoerd, dan wordt de honorering berekend op grond van een begroting als ware het object normaal aanbesteed en verhoogd in overeenstemming met meer bemoeiingen van het adviesbureau.
  - e. Indien gebruik wordt gemaakt van of wordt gerekend op het gebruik van materialen of onderdelen die door of vanwege de opdrachtgever ter beschikking worden gesteld, ofwel van oude materialen of onderdelen, wordt voor de berekening van de honorering de bouwsom verhoogd met de waarde van die materialen en onderdelen die in dit verband gelijk gesteld wordt aan de kosten van de overeenkomstige nieuwe materialen en onderdelen volgens de prijs van de dag.
4. In de opdracht dient te zijn geregeld in welke termijnen de honorering door de opdrachtgever aan het adviesbureau wordt betaald.
Indien dit niet is geregeld, wordt maandelijks betaald naar rato van de voortgang van de werkzaamheden.
  5. Wijzigingen in het object, die aanleiding zijn tot uitbreiding of vermindering van de werkzaamheden van het adviesbureau, zijn aanleiding tot verrekening volgens de in de opdrachtbrief vermelde wijze of volgens een nader tussen de opdrachtgever en het adviesbureau overeengekomen afzonderlijke opdracht.

Artikel 22 Ten behoeve van de opdracht gemaakte kosten (artikel 10 lid 3)

1. De volgende kosten zijn declarabel volgens een van de maatstaven genoemd in artikel 10 lid 3.
  - a. De ten behoeve van de opdracht gemaakte reis- en verblijfkosten
  - b. De kosten samenhangend met het keuren van materialen, constructies en installaties, alsmede de kosten samenhangend met andere eenvoudige beproevingen of analyses
  - c. De kosten van het vermenigvuldigen van overeenkomsten, bestekken, tekeningen, berekeningen, rapporten e.d.
  - d. De kosten van aankondigingen per advertentie, porti, telecommunicatie, registratie, kadastrale kosten en andere voorschotten.
  - e. Bij metingen en proefnemingen een vergoeding voor het gebruik van instrumenten die door het adviesbureau ter beschikking worden gesteld
  - f. De kosten van elektronische reken-, teken- of meetapparatuur die worden berekend volgens tarieven die gebaseerd zijn op de gebruikte machinetijd, alsmede de kosten van het gebruik van programmatuur.
 Al deze kosten worden in rekening gebracht op basis van de met de opdrachtgever vooraf overeengekomen tarieven.
2. De kosten van externe deskundigen en van onderzoeken door specialistische instituten zijn slechts declarabel indien dit met de opdrachtgever vooraf overeengekomen is.
3. Het adviesbureau is verplicht de opdrachtgever periodiek op de hoogte te houden van de declarabele kosten die de opdrachtgever krachtens dit artikel verschuldigd is.

Artikel 23 Ten behoeve van het object gemaakte toezichtkosten (artikel 10 lid 4)

1. Het adviesbureau heeft de verplichting tijdig voor de aanvang van de totstandkoming van het object met de opdrachtgever overleg te plegen over de omvang van het al dan niet dagelijks toezicht gedurende die totstandkoming
Het adviesbureau zal gedurende die periode de opdrachtgever regelmatig op de hoogte houden van de aan dit toezicht verbonden kosten
2. De kosten van het toezicht zijn ten laste van de opdrachtgever en zijn declarabel volgens een van de maatstaven genoemd in artikel 10 lid 4.

Hoofdstuk III

Omschrijving van de werkzaamheden van het adviesbureau

Artikel 24 Algemeen

De werkzaamheden vallen uiteen in twee categorieën, te weten:

1. Werkzaamheden die niet of niet direct ten doel hebben te leiden tot de totstandkoming van een object. Deze vloeien voort uit een opdracht als bedoeld in artikel 9 lid 2 sub 1.
2. Werkzaamheden die de totstandkoming van een object ten doel hebben. Deze vloeien voort uit een opdracht als bedoeld in artikel 9 lid 2 sub 2.

Artikel 25 Werkzaamheden die niet of niet direct ten doel hebben te leiden tot de totstandkoming van een object (artikel 9 lid 2 sub 1)

1. Het adviesbureau dient een voorstel in voor de te verrichten werkzaamheden.
2. In overleg met de opdrachtgever wordt vastgelegd welke van de voorgestelde werkzaamheden tot de opdracht behoren, alsmede de omvang van de werkzaamheden en het tijdsbestek waarin deze werkzaamheden moeten worden uitgevoerd
3. Indien gedurende de opdrachtvervulling blijkt dat de omvang van de volgens lid 2 overeengekomen werkzaamheden dient te worden uitgebreid, dan behoeft deze uitbreiding de voorafgaande goedkeuring van de opdrachtgever.
4. De honorering van de werkzaamheden vindt, zo niet anders is overeengekomen, plaats op basis van bestede tijd (artikel 10 lid 2 sub a).
De gemaakte kosten worden, zo niet anders is overeengekomen, door het adviesbureau gedeclareerd volgens artikel 10 lid 3 sub a.

Artikel 26 Werkzaamheden die de totstandkoming van een object ten doel hebben (artikel 9 lid 2 sub 2)

1. Verdeling van de werkzaamheden in fasen
De werkzaamheden die betrekking hebben op de totstandkoming van een object kunnen in de volgende fasen worden onderscheiden.
  - 1.1 Onderzoek.
Dit beoogt te komen tot principebeslissingen op het gebied van bijvoorbeeld:
    - beleid
    - haalbaarheid
    - vestiging
    - milieu effect
    - maatschappelijke acceptatieDe resultaten worden vastgelegd in een rapport dat kan dienen als uitgangspunt voor het door of namens de opdrachtgever op te stellen programma van eisen.
  - 1.2 Voorontwerp
In het voorontwerp worden, uitgaande van het programma van eisen, schetsmatige ontwerptekeningen, principeschema's en globale systeembeschrijvingen gemaakt, ten einde de opdrachtgever een indruk te geven van de aard, omvang, realisatie- en exploitatiekosten en realisatietijd van het object
  - 1.3 Definitief ontwerp
Het definitief ontwerp is de vastlegging van de hoofdafmetingen en belangrijkste materialen en apparaten van het door de opdrachtgever goedgekeurde voorontwerp

door middels van tekeningen, berekeningen en specificaties, opdat een duidelijk beeld ontstaat van de aard, de omvang, realisatie- en exploitatiekosten en realisatietijd van het object.

1.4 Bestek

Het bestek wordt opgesteld op basis van het door de opdrachtgever goedgekeurde definitieve ontwerp en het vormt de vastlegging naar plaats, omvang, materiaal en kwaliteit van het tot stand te brengen object. Tevens omvat het de administratieve voorwaarden, de algemene technische bepalingen en de bepalingen met betrekking tot de arbeidsomstandigheden waaraan tijdens de totstandkoming moet worden voldaan. Het bestek dient ter verkrijging van prijsopgaven van de inschrijvers met de aannemer / leverancier.

De opdrachtgever ontvangt van het adviesbureau de begroting op basis van het bestek.

1.5 Aanbesteding en gunning

- a. De aanbesteding is het in overleg met de opdrachtgever houden van een inschrijving op het werk ter verkrijging van prijsopgaven van inschrijvers. Op basis van de inschrijvingen wordt een gunningsadvies uitgebracht aan de opdrachtgever opdat tot de opdrachtverlening aan de aannemer / leverancier kan worden overgegaan.
- b. ingeval wordt volstaan met het vragen van een prijsopgave van een aannemer / leverancier wordt deze prijs beoordeeld door het adviesbureau aan de hand van zijn begroting en worden zonodig onderhandelingen gevoerd.

1.6 Detaillering

Hieronder wordt verstaan het in een zodanige gedetailleerde vorm uitwerken van het bestek, dat aan de hand hiervan het object tot stand kan worden gebracht.

1.7 Directievoering

De directievoering is het, namens de opdrachtgever, erop toezien dat het object tot stand komt naar de eisen van het bestek en volgens eventuele nadere wensen van de opdrachtgever, mede op basis van waarnemingen en verslagen van toezichthoudend personeel.

1.8 Oplevering

Het ten behoeve van de oplevering vaststellen of de aannemer / leverancier heeft voldaan aan zijn verplichtingen, voortvloeiende uit de overeenkomst van aanneming van werk.

Voorts wordt advies uitgebracht over de eindafrekening bij oplevering, alsmede over de overdracht van het object of delen daarvan.

1.9 Onderhoud-/garantietermijn

Binnen de onderhoud-/garantietermijn verzorgt het adviesbureau het toezicht op het herstellen van de bij de oplevering geconstateerde en gedurende de onderhoud of garantieperiode ontstane gebreken

2. Omschrijving van de advieswerkzaamheden per fase per vakgebied.

Een gedetailleerde omschrijving van de werkzaamheden die door het adviesbureau in ieder van de in lid 1 genoemde fasen kunnen worden verricht, is opgenomen in per vakgebied opgestelde bijlagen A t/m G.

In deze omschrijving is tevens een overzicht opgenomen van de honoreringssystemen die op een bepaalde werkzaamheid van toepassing kunnen zijn.

De methodiek van berekening van enkele honoreringssystemen is eveneens in de bijlagen A t/m G opgenomen

3. Werkzaamheden met betrekking tot projectmanagement

Het, door het adviesbureau namens de opdrachtgever, zorgdragen voor de integrale planning, organisatie en beheersing van een project, als volledige opdracht. Bij een deelopdracht wordt verleend een deel van de integrale opdracht of een specifiek tijds-, kosten-, kwaliteits- of organisatieaspect, alsmede werkzaamheden met betrekking tot arbeidsomstandigheden. Zie verder Bijlage H.

De eerste druk van de RVOI-1987 is vastgesteld door het Hoofdbestuur van het Koninklijk Instituut van Ingenieurs op 24 juni 1987 en gedeponereerd ter griffie van de Arrondissementsrechtbank te 's-Gravenhage op 31 augustus 1987.

Ir. W.J. Wolff, president
D. van Moorsel, algemeen secretaris

De tweede druk van de RVOI-1987 is vastgesteld door het Hoofdbestuur van het Koninklijk Instituut van Ingenieurs op 24 april 1990 en gedeponereerd ter griffie van de Arrondissementsrechtbank te 's-Gravenhage op 25 april 1990.

Ir. J.M. Ossewaarde, president
Ir. J.N.P. Haarsma, algemeen secretaris

De RVOI-1987 (herziene druk 1993) is vastgesteld door het Hoofdbestuur van het Koninklijk Instituut van Ingenieurs op 23 november 1993 en gedeponereerd ter griffie van de Arrondissementsrechtbank te 's-Gravenhage op 29 november 1993.

De RVOI-1998 is vastgesteld door het Hoofdbestuur van het Koninklijk Instituut van Ingenieurs op 4 november 1997 en gedeponereerd ter griffie van de Arrondissementsrechtbank te 's-Gravenhage op 12 november 1997.

Ir. J.M.H. van Engelshoven, president Ir.
J.N.P. Haarsma, algemeen secretaris

Bijlage H Vakgebied Projectmanagement

Deze bijlage is een uitwerking van artikel 26 lid 3 van de RVOI-1998

- H.1 Nadere bepalingen betreffende advieswerkzaamheden met betrekking tot projectmanagement
- H.1.1 De werkzaamheden, welke worden opgedragen, dienen nader in de opdrachtbrief te worden omschreven. Indien delen van deze werkzaamheden in (een) specifieke fase(n) dienen te worden verricht, zal dat nader in de opdrachtbrief worden gemeld.
- H.1.2 In geval aan het adviesbureau coördinatiewerkzaamheden worden opgedragen, moet in de opdrachtbrief worden vermeld wiens activiteiten of leveringen vallen onder deze coördinatie.
- H.1.3 De machtiging(en), welke wordt (worden) verstrekt door de opdrachtgever aan Het adviesbureau worden in de opdrachtbrief vermeld (art. 7 van de RVOI-1998).
- H.2 Financiële bepalingen met betrekking tot de honoreringssystemen van de artikelen 19 en 21 RVOI-1998.
  - H.2.1 Tarieven indien op basis van bestede tijd worden afgerekend (artikel 19).
    - H.2.1.1 In de tarieven voor werkzaamheden op basis van bestede tijd zijn begrepen de salariskosten en sociale lasten van de betreffende medewerker, alsmede een dekking voor bureau- en overige algemene kosten, winst en risico.
    - H.2.1.2 In de tarieven zijn niet begrepen de ten behoeve van de opdracht gemaakte kosten als omschreven in artikel 22.
    - H.2.1.3 Voor de meest voorkomende functies per vakgebied zullen door de ONRI* periodiek uurtarieven worden vastgesteld en onder meer in publicaties van het KM en de ONRI worden bekend gemaakt.
  - H.2.2 De afrekening van de werkzaamheden op basis van een voor het totaal of per werkonderdeel vast te stellen percentage van de bouwsom van het object of vast te stellen bedrag (artikel 21). De wijze van afrekening van de werkzaamheden kan van geval tot geval verschillend zijn. Zij dient vastgelegd te worden in de opdrachtbrief, waarin ook overige in artikel 21 genoemde onderwerpen opgenomen moeten zijn.

ONRI (Organisatie van Nederlandse Raadgevende Ingenieursbureaus)